

Spis treści

Podziękowania	9
Wstęp	
Lekcje myślenia o świecie	11
CZĘŚĆ I	
Myślenie o świecie – dialog edukacji z filozofią Hannah Arendt	
Rozdział 1	
Tkanina Penelopy, czyli o potrzebie i kruchości myślenia. Rozważania w perspektywie filozoficzno-edukacyjnej	19
1.1. Dlaczego Arendt?	19
1.2. O czym myśleć?	21
1.3. Myślenie a zdobywanie wiedzy (w filozofii i edukacji)	23
1.4. Motywowanie do myślenia	27
1.5. Myślenie sokratejskie a sens kształcenia dzisiaj	29
1.6. Krajobraz po huraganie – efekty nauczania a efekty myślenia	32
1.7. Pułapki myślenia	35
Rozdział 2	
„Nie ma rozpusty gorszej niż myślenie”. Niemyślenie jako dewastacja różnorodności świata	39
2.1. Deprawowanie myśleniem a deprawowanie niemyśleniem	40
2.2. Niemyślenie, czyli „uprawianie” zła	46
2.3. Niemyślenie – sojusznik ideologii	50
2.4. „Dla takich, którzy myślą, święte nie jest nic” – antytotalitarny gen myślenia	54
2.5. Ludzie „wyciągnięci z ukrycia” – odwaga myślenia	57
2.6. Edukacja polonistyczna – między tworzeniem więzi a nakładaniem więzów	59
Rozdział 3	
Obrona polityczności edukacji polonistycznej	62
3.1. Język(i) polityki a język(i) edukacji	62
3.2. Polityczne postrzeganie świata	66
3.3. Troska o świat, czyli polityka jako działanie (obywatelskie)	68

3.4. Polityka jako sztuka opowiadania o świecie	72
3.5. Edukacyjność polityki	75
Rozdział 4	
„Oto nasz świat” – istota wychowania obywatelskiego	80
4.1. <i>Vita activa</i> – człowiek w przestrzeni publicznej	80
4.2. Porządek społeczny jako wyzwanie dla wychowania obywatelskiego	83
4.3. Przestrzeń publiczna jako przestrzeń wychowania obywatelskiego	90
4.4. Szacunek, odpowiedzialność i odwaga – aksjologia obywatelskości	93
4.5. Zdumienie jako źródło świadomości obywatelskiej	98
 CZĘŚĆ II	
Myślenie jako pragnienie sensu – w stronę edukacji obywatelskiej	
Rozdział 5	
Diagnozy współczesności – wyzwania dla koncepcji wychowania obywatelskiego	103
5.1. Portret współczesnej młodzieży – diagnoza reporterska	103
5.2. U źródeł koncepcji metodycznej. Dydaktyczne odczytania wyzwań współczesności	112
5.2.1. Obserwacja świata z perspektywy wewnątrzszkolnej	113
5.2.2. Od obserwacji świata do diagnozowania wyzwań edukacyjnych	118
5.3. Różnorodność jako problem, czyli kilka myśli na temat wielokulturowości w edukacji	128
5.4. Mapa współczesnego świata, czyli odkrywanie znaczenia przestrzeni	137
5.5. Uczeń jako obywatel świata, czyli o czytaniu mapy na lekcji języka polskiego	140
Rozdział 6	
Jak opisywać świat? Świadectwa myślenia	147
6.1. Wyzwanie koncepcyjne	147
6.2. Rzeczywistość opisana czy wykreowana? Europejskość a orientalizm	149
6.3. Europejskość w edukacji polonistycznej – kłopoty z pojęciem	152
6.4. Zmienność współczesnego świata – kłopoty z opisem	156
6.5. Szkoła czytania współczesności według Przemysława Czaplińskiego – dialog literaturoznawstwa z dydaktyką	158
6.6. Ku myśleniu krytycznemu	162
Rozdział 7	
Szkolna narracja o uchodźcach (przykład refleksji obywatelskiej)	171
7.1. Kryzys solidarności a formacyjny wymiar edukacji	171
7.2. Opowieści o uchodźcach jako źródło trudnych pytań	175
7.3. <i>Kontener</i> – studium spotkania z uchodźcą	179
7.4. Obywatelskość jako zaangażowanie	184

Część III

Jaki jest świat... Reporterskie egzemplifikacje

Rozdział 8

Reporterskie „oswajanie” świata	191
8.1. Reportaż w ujęciu filozoficznym	191
8.1.1. Filozofia postrzegania świata	192
8.1.2. Filozoficzny status bohaterów w reportażach	195
8.1.3. Filozofia faktu w reportażach	196
8.1.4. Reporterska filozofia „oswajania” świata	199
8.2. Edukacyjna wartość reportażu	201
8.3. Reporterskie myślenie – studium czterech przykładów (wprowadzenie) ...	209

Rozdział 9

Reporterski egzystencjalizm. *Trębacz z Tembisy. Droga do Mandeli*

Wojciecha Jagielskiego	211
9.1. Ku reportażowi egzystencjalnemu	211
9.2. Pasja reportera – Mandela	213
9.3. Przebłycki sensu	215
9.4. W poszukiwaniu sensu – między pasją a pustką	217

Rozdział 10

Inność a obcość – (foto)reporterskie fascynacje niepoznawalnością świata.

13 wojen i jedna Krzysztofa Millera	221
10.1. Antropologia fotoreportażu	221
10.2. Autentyzm w fotoreportażu	225
10.3. Zaangażowanie a wyobcowanie	226
10.4. Fotoreporterskie światoodczucie	228

Rozdział 11

Odzyskiwanie pamięci w reportażach Małgorzaty Szejnert (na przykładzie

<i>Domu żółwia. Zanzibar</i>)	232
11.1. Pamięć i historia	233
11.2. Ślady pamięci – domy	234
11.3. Mentalność a wielokulturowość	236
11.4. Poetyka konkretności a refleksja aksjologiczna	238
11.5. Fotografie a pamięć	239

Rozdział 12

Tajemnice zła i pamięci w <i>Jakbyś kamień jądła</i> Wojciecha Tochmana	243
12.1. Reportaż a rewanż pamięci	244
12.2. Walka o pamięć	246
12.3. Metafizyka zła	250
12.4. Antropologia pamięci	251

Zakończenie	254
Bibliografia	262
Nota bibliograficzna	271
Indeks osobowy	273
Summary (The Lessons of (Civic) Thinking. Polish Language and Literature Education in the Face of Contemporary World Issues)	279